

Изх. № 288/31.05.2024г.

ДО
Г-Н НИКОЛАЙ ПАВЛОВ,
ЗАМЕСТИК-МИНИСТЪР
НА ИКОНОМИКАТА

ОТ
СДРУЖЕНИЕ ЗА МОДЕРНА ТЪРГОВИЯ,
чрез г-н Николай Вълканов,
Изпълнителен директор

Уважаеми г-н Павлов,

Членовете на Сдружението за модерна търговия (СМТ) винаги са се придържали към приложимото българско и европейско законодателство във всички сфери на своята дейност. Наш върховен интерес е поддържането на високо доверие у потребителите, като съществено условие за това е опазването и насърчаването на конкуренцията и принципите на пазарната икономика. От основаването си през 2010 г. СМТ обединява едни от най-големите търговски вериги с над 750 търговски обекта и 24 000 служители в цялата страна. Нашите членове са сред стоте най-големи данъкоплатци в България. По последни данни съвкупният ефект върху икономиката на страната от дейността на компаниите от модерната търговия надхвърля 11.840 млрд. лева.

Обръщаме се към Вас със сериозна загриженост във връзка с неотдавна гласуваните от Народното събрание промени в Закона за данъка върху добавената стойност (ЗДДС), които се отнасят до определянето на пределна търговска надценка от 15% за три вида хляб – бял, „Добруджа“ и типов. Със същото решение Народното събрание задължи Министерството на икономиката и Министерство на финансите да изготвят анализ за ефекта от вече гласуваната промяна.

Във връзка с горното бихме искали да споделим с Вас опасенията си от въвеждането на подобни ценови ограничения, които може да доведат до редица нежелани последици и да засегнат не само търговците, но и потребителите в дългосрочен план.

1. На първо място, пристъпването към ценово регулиране в сферата на храните е исторически доказано неработещ подход в борбата с инфлацията, каквото цел си поставя тази законова промяна. Мярката е взета след период от 3 г. на висока инфлация /с пик през есента на 2022г./, в който не само България, но и цяла Европа живя и който приключва по естествен път. След траен период на затихване на инфлационните процеси и въпреки факта, че за първи път от 3 години насам, през април 2024г. инфлацията на годишна база в България /2,6%/ падна под средната за ЕС /3%/, се приема закон, който отваря вратите към непазарна намеса на държавата в ценообразуването, в разрез с икономическата история и с опита на България и други страни от Източна и Южна Европа. Опасяваме се, че създаденият прецедент ще бъде последван от нови подобни мерки относно други продукти и цени, като не можем да

- подминем и факта, че засегнати законодателната промяна са единствен търговците на дребно – последното звено от веригата на доставки.
2. Фиксирането единствено на общата акумулирана по веригата търговска надценка по никакъв начин не гарантира ограничаването на ценовата динамика на съответния продукт, тъй като всички надолу по веригата ще определят свободно ценообразуването си и имат стимул да увеличат печалбата си като повишават доставната цена. Единственият участник във веригата, който би бил задължен да сведе разликата до крайното 15% е последният участник, което би поставило този търговец в крайно неизгодна позиция, която би могла да изисква дори да продава на загуба, за да спазва закона, но без това да гарантира по-ниска крайна продажна цена и ползи за потребителите.
 3. Законодателното изменение е прието в нарушение за Закона за нормативните актове, не е подложено на обществено обсъждане и на икономически анализ. Липсва оценка на въздействието и не е подсигурен административен капацитет реализиране на законовата промяна.
 4. Свободата на договаряне се подменя с контролирани от държавата търговски условия, които създават възможност за облагодетелстване на всички участници по веригата, с изключение на търговците на дребно. В резултат на пределна търговска надценка от 15% е напълно възможно те да не могат да покрият разходите си, свързани с реализацията на продукта (транспорт, склад, наем, работна ръка, маркетинг, ел. енергия, финансови разходи и пр.). Това крие риск от влошаване на асортимента от предлаганите стоки, или повишение цените на други артикули като в крайна сметка потърпевш ще бъде крайния потребител.
 5. Търговците имат различни бизнес модели – някои оперират с централен склад (като поемат транспортните разходи до обектите си), други работят директно с доставчици или с дистрибутори. Това обуславя различни разходи на отделните търговци за един и същи продукт. Нормативно определената търговска надценка може да е достатъчна да покрие разходите на едни, но напълно недостатъчна да покрие разходите на други търговци. Това ги поставя в неравностойно положение един спрямо друг на пазара на регулирания продукт. В допълнение, цени, договорени до влизане в сила на надценката, могат да бъдат предоговорени между страните при спазване на изискванията на ЗЗК, с включени транспортни и други разходи от някои търговци, което би довело отново до неравностойно положение спрямо техни конкуренти, за които такова предоговаряне е неприложимо.
 6. Ако за част от търговците стане неизгодно да предлагат видовете хляб, попадащи в обхвата на регулацията, те може да престанат да ги поръчват и предлагат, което ще доведе до изкуствено занижаване търсенето на въпросните артикули, съответно ще навреди на производителите и ще ограничи потребителския избор.
 7. Наличието на нормативно определена максимална надценка ограничава ценовата конкуренция между търговците на дребно и създава риск всички да определят надценка, която е равна или много близо до максималната.
 8. Липсват нормативни определения за видовете хляб, което създава несигурност кои артикули попадат в обхвата на регулацията. Това от своя страна ще доведе до затруднения при прилагането и контрола и съответно – до допълнителни разходи както за правоприлагащите органи, така и за индустрията.
 9. В напълно реалната хипотеза, в която търговец на дребно купува попадащите в обхвата на разпоредбата видове хляб от доставчик, който не се явява и производител,

търговецът би следвало да изисква счетоводни документи (фактури) надолу по веригата до производителя, за да удостовери, че няма да надхвърли законово определената надценка от 15%. Това би означавало да се разкрие търговска тайна и може да доведе до злоупотреби и поведение, което ограничава конкуренцията. В тази връзка за нас е задължително и да се получи становище от КЗК доколкото тази регулация съответства на ЗЗК и как Комисията би процедираше в случаи на констатиране на изискване и получаване на подобна информация по веригата до производителя, съответно, при наличие на драстичните санкции за нарушение на ЗЗК, дали тези текстове не представляват на практика забрана за продажба на тези артикули от търговците т.е. не само ограничаване, а забрана за конкуренция на тези артикули.

10. Приетата законодателна промяна, доколкото се отнася и до доставки от други страни – членки, представлява „технически регламент“ по смисъла на Директива (ЕС) 2015/1535 от 9 септември 2015 г. Съгласно чл. 1 от Директивата, държавите членки са задължени да нотифицират пред ЕК подобни проекти преди да ги приемат, доколкото съгласно чл. 1, параграф 1, буква „е“ техническите регламенти включват технически спецификации и др. изисквания или правила за услуги, които са свързани с фискални или финансови мерки, даващи отношение върху потреблението на продукти или услуги чрез стимулиране на спазването на такива технически спецификации или други изисквания или правила за услуги. Съществува риск от започване на наказателна процедура срещу България. Наред с това прилагането на закона засяга и изискванията за осигуряване на проследимост на храните по начин, противоречащ на уредбата на ЕС.
11. Съгласно приетата законодателна промяна общата търговска надценка се следи от издаден данъчен документ от производител/вносител към краен клиент. В хипотеза на покачване цена от производител и непродадени количества от предхождащи промяната на цената доставки, търговците на дребно могат или да не вземат предвид тази промяна в собствената си продажна цена, което на практика би довело до по-голямо ограничение в разрешената надценка, или да обявят две различни цени за един и същ хляб, което би довело до объркване в крайните потребители.
12. Предвид изричния текст в ЗДДС кои две цени се съпоставят с оглед ограничаването на общата търговска надценка, възниква неяснота как следва да се третират отстъпките за достигнати количества, чието предварително писмено уговаряне е нормална търговска практика.
13. От гласуваните текстове в ЗДДС не става ясно, кой и как ще следи за спазването на нововъведената регулация, както и предвидени ли са санкции за неспазването ѝ, както и кой по веригата на доставки ще подлежи на санкциониране в хипотезата на междинно дистрибуционно/търговско звено. Мониторингът, свързан с новата регулацията, ще изисква значителни ресурси и компетентност от страна на контролните органи. Това ще доведе до увеличаване на административните разходи както от страна на държавата, така и от страна на бизнеса, който трябва да се спазва съответната регулация.

С оглед на гореизложеното се обръщаме към Вас с призив Министерството да изиска становище и от Комисията за защита на конкуренцията. Надяваме се, че представляваната от Вас институция ще предприеме необходимите мерки и ще положи всички възможни усилия да убедите народните представители, че въпросните текстове в ЗДДС са вредни на първо място

за потребителите, но също и за икономиката на страната. Необходимо е преразглеждане на гласувания закон и отпадане на текстовете.

С уважение,

Николай Вълканов,
Изпълнителен директор на
Сдружение за модерна търговия